UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Lukáš Kapucián

Geografická analýza úspěšnosti fotbalových klubů v evropských pohárech

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

Olomouc 2024

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Lukáš KAPUCIÁN**
Osobní číslo:	**R20357**
Studijní program:	**B0114A330002 Geografie pro vzdělávání**
Téma práce:	**Geografická analýza úspěšnosti fotbalových klubů v evropských pohárech**
Zadávající katedra:	**Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Práce se bude zabývat hodnocením úspěšnosti jednotlivých evropských fotbalových klubů ve vybraných mezinárodních fotbalových pohárech. V teoretické části práce autor provede rešerši odborných zdrojů se zaměřením na zkoumané téma v kontextu geografie sportu. Aplikační část práce se bude věnovat předmětné problematice z pohledu profesionálního mužského fotbalu se zaměřením na vývoj po roce 2000. Úspěšnost klubů bude hodnocena nejen v prostoru, ale také v čase a s ohledem na vybrané mezinárodní soutěže.

Rozsah pracovní zprávy:	**5 000 – 8 000 slov**
Rozsah grafických prací:	**Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce:	**tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Bačík V. (2021): Olympic medalists of the modern summer Olympic games 1896–2016, Journal of Maps, 17 (1), s. 145-153.
Bale J. (2003): Sports geography. London and New York: Routledge.
Macho M. (2009): Zlatá kniha fotbalu. Praha: Nakladatelství XYZ.
Jelínek R., Tomeš J. a kol. (2000): První fotbalový atlas světa. Praha: Infokart.
Wise N., Kohe G. Z. (2018): Sports geography: new approaches, perspectives and directions, Sport in Society, 23 (1), s. 1-10.
Geografické rozhledy, 2012, 21 (4)
Relevantní webové portály (např. UEFA či FIFA

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **28. března 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. března 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 4. 5. 2024 ……..

Lukáš Kapucián

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Petru Šimáčkovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné, podnětné připomínky při zpracování bakalářské práce.

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNÁM

Autor (osobní číslo): Lukáš Kapucián (R20357)

Studijní program: Geografie pro vzdělávání

Název práce: Geografická analýza úspěšnosti fotbalových klubů v evropských pohárech

Title of thesis: Geographical analysis of the success of football clubs in european cups

Vedoucí práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

Rozsah práce: 38 stran, 1 vázaná příloha

Abstrakt: Práce se zabývá hodnocením úspěšnosti jednotlivých evropských fotbalových klubů ve vybraných mezinárodních fotbalových pohárech. V teoretické části je provedena rešerše odborných zdrojů se zaměřením na zkoumané téma v kontextu geografie sportu. Aplikační část práce věnuje předmětné problematice z pohledu profesionálního mužského fotbalu se zaměřením na vývoj po roce 2000. Úspěšnost klubů je hodnocena nejen v prostoru, ale také v čase a s ohledem na vybrané mezinárodní soutěže.

Klíčová slova: fotbal, evropské poháry, geografie sportu

Abstract: The thesis deals with the evaluation of the success of individual European football clubs in selected international football cups. In the theoretical part, a search of professional sources is carried out with a focus on the researched topic in the context of the geography of sport. The application part of the thesis deals with the subject matter from the point of view of professional men's football with a focus on development after 2000. The success of clubs is evaluated not only in space, but also in time and with regard to selected international competitions.

Keywords: football, european cups, geography of sport

OBSAH

1. ÚVOD A CÍLE 8
2. TEORETICKÝ ZÁKLAD 10
2.1. Sportovní geografie 10
2.2. Fotbal 15
2.3. Fotbalové organizace 16
2.3.1. FIFA 16
2.3.2. UEFA 17
2.4. Fotbalová Evropa 19
3. ZKOUMANÉ SOUTĚŽE 20
3.1. Liga mistrů UEFA 20
3.2. Evropská liga UEFA 22
4. METODIKA PRÁCE 24
4.1. Doba zkoumání 24
4.2. Metoda hodnocení týmů 24
5. ČASOVÝ VÝVOJ ÚSPĚŠNOSTI KLUBŮ 26
5.1. Sezóny 2000/2001 až 2004/2005 26
5.2. Sezóny 2005/2006 až 2009/2010 27
5.3. Sezóny 2010/2011 až 2014/2015 28
5.4. Sezóny 2015/2016 až 2019/2020 29
5.5. Sezóny 2020/2021 až 2022/2023 30
6. CELKOVÉ HODNOCENÍ 32
6.1. Porovnání týmů 32
6.2. Porovnání států 33
7. DISKUZE A ZÁVĚR 35
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 37
PŘÍLOHY

1. ÚVOD A CÍLE

Nejrozšířenější sport na světě, náboženství, životní styl, pro někoho však jen pouhá hra, kde se několik lidí snaží dostat míč do brány – to vše je fotbal. Pro desítky, možná i stovky milionů fanoušků z celého světa, je však tento sport více než jen pouhá hra. Vášeň, láska, ale i nenávist a touha být nejlepší, to vše přináší světový fenomén jménem fotbal. Lidem, které fotbal nezajímá, a kterým všechny ty pocity jím vyvolané přijdou úsměvné, přijde celá koncepce fotbalu nepochopitelná, avšak ten pocit, kdy váš oblíbený tým, nebo hráč dosáhne sebemenšího úspěchu, se ničemu na světě nevyrovná. Všechny tyto pocity by však nemohli existovat bez vzájemného respektu a duchu fair play. Fotbal totiž není jen o emocích, ale má za úkol lidi spojovat, protože emoce, které nemůžeme sdílet, nás nenaplňují tak, jako ty, se kterými se můžeme s někým podělit.

Také je v úvodu nutno podotknout, že sport obecně již dávno není pouze jakousi výplní našeho každodenního života, ale například vrcholový sport již není jen zábava, ale díky popularizaci sportu je v dnešní době normálním zaměstnáním. Sport však nemusí a také zdaleka není jen profesionální. Sport napomáhá našemu zdraví a v ideálním případě nám má vštěpovat základní lidské a společenské hodnoty. Téma této práce je z fotbalového prostředí a pro něho platí vštěpování hodnot a výchova mládeže dvojnásob, jelikož je to nejrozšířenější sport na celém světě. Kultura fotbalu nabízí mnohé hodnoty, které bychom v normálním životě jen těžko hledali.

V mé bakalářské práci se budu snažit spojit dvě věci, které na první pohled nemají mnoho společného. Je to již zmiňovaný fotbal, jelikož právě tento sport je mou celoživotní vášní, a obor geografie, která mě zaujala svou rozmanitostí témat již před mnoha lety. Podíváme-li se však na tyto dva obory blíže, zjistíme, že si navzájem mohou hodně věcí nabídnout. Má bakalářská práce se bude konkrétně zabývat tématem úspěšnosti jednotlivých fotbalových klubů v evropských pohárech od sezóny 2000/2001. Predikce, která by hned všechny napadla je taková, že se bude jednat jen o pár týmů jako jsou Real Madrid, FC Barcelona či AC Milán. Taková predikce sice může být pravdivá, mým úkolem však bude zjistit, zda se opravdu bude jednat o týmy, které dlouhodobě patří mezi evropskou špičku, nebo se zde vynoří i další týmy. Podle mého názoru se může stát, že nás některé týmy překvapí a některé naopak nedosáhnou takových výsledků, které by se daly očekávat.

Hlavním cílem mé práce je zjistit úspěšnost jednotlivých týmů ve dvou hlavních evropských soutěžích. Jedná se o dvě největší soutěže na světě na klubové úrovni: Liga mistrů UEFA a Evropská liga UEFA. Od sezóny 2021/2022 existuje i třetí evropská soutěž – Evropská konferenční liga UEFA. Tu však do konečného pořadí zařazovat nebudu, jelikož soutěž má za sebou dva úplné ročníky, a tak by se stalo, že by se do pořadí dostalo mnoho týmů, které hrají evropské soutěže poprvé. Dalším cílem je analyzovat úspěšnost v různých časových úsecích.

Má práce je rozdělena do osmi kapitol. První částí je samotný úvod. Druhá a třetí kapitola je čistě teoretická. V druhé kapitole se věnuji charakteristice geografie sportu a fotbalu obecně. Třetí kapitola pak poskytuje přehled soutěží, kterých se tato práce týká, jejich charakteristiku a základní analýzu úspěšnosti jednotlivých klubů. Čtvrtá kapitola představuje metodiku celé práce, která se zaměřuje hlavně na již zmiňované vymezení Evropy, výběr států zastoupené alespoň jedním týmem, a hlavně se zaměřuje na prezentaci mé metody bodování a ohodnocování. V další, páté, kapitole se věnuji vývoji úspěšnosti jednotlivých klubů v čase a prostoru. Šestá kapitola obsahuje již závěrečnou analýzu úspěšnosti klubů, ale také srovnání úspěšnosti různých geografických oblastí. Uvedu zde také úspěšnost jednotlivých států podle úspěchů klubů z daného státu. Sedmá kapitola obsahuje diskuzi a závěr. Dále následuje seznam použitých zdrojů.

2. TEORETICKÝ ZÁKLAD

2.1. Sportovní geografie

První zmínky o geografii sportu sahají do roku 1879, kdy se francouzský autor Elisée Réclus ve své knize *Geographie Universelle* věnoval, ačkoliv jen okrajově, teoriím vzniku sportu zvaném kriket. Přesto ji však řadíme mezi poměrně mladou vědní disciplínu. Z počátku, tedy na přelomu 19. a 20. století, byl zájem o tuto oblast geografie velmi nízký. Důvodem byl celkově nízký zájem o sport celkově. Tato skutečnost se však v posledních letech začíná obracet k lepšímu a začíná se těšit většímu zájmu. Hlavní příčinou jsou někteří průkopníci této vědní disciplíny. Jsou jimi hlavně pánové John Bale a Trudo Dejonghe s tím, že první jmenovaný má na zlepšování situace největší podíl. John Bale studoval na britské univerzitě v Keelu. Patří mezi první geografy, kteří se geografii sportu věnovali na plný úvazek. Mezi jeho díla patří jedna z prvních, ne-li úplně první publikace v Evropě z oboru geografie sportu. Dílo nese název *Geography and football* (1976). Tato kniha pojednávala o propojení geografie a znalostí reprezentací a místních klubů. Dalším jeho dílem, bez pochyby nejslavnějším a největším, je kniha z roku 1989 *Sports Geography*. Autor zde vysvětluje, co přesně pojem „geografie sportu" znamená a usiluje zde o jeho přesné vymezení. Jeho kniha se především zaměřuje na rozložení sportovních aktivit z časového hlediska. Dále se zaměřuje na sportovní aktivity obyvatel jednotlivých území, vztahy mezi sportem, prostředím, místem a účastníky. Také zkoumá dopad sportu na kulturní a sociální život lidí. S knihou Balea je také spojeno téma propojení sportovní geografie s historií sportu jako takového. V jeho knize se taky dočteme, že by měla probíhat spolupráce mezi sportovními geografy s jinými odborníky, jako jsou ekonomové nebo sociologové. Tato spolupráce by měla posílit postavení geografie sportu. Jeho názorem je také to, že geografie sportu pracuje na vědeckém základu, což podporuje tvrzení, že by měla víc spolupracovat s jinými obory. Dá se tedy říci, že se tato kniha dá považovat za jakousi „bibli" oboru sportovní geografie. Kniha vyšla i v druhém pozdějším vydání v roce 2003 (Bale, 2003).

Zmínka z roku 1879 a dílo Balea však nejsou jediné publikace, které se, byť jen okrajově, věnují geografii sportu. Od zmiňovaného roku 1879 se v různých knižních publikacích a časopisech začaly objevovat různé články se sportovní a zároveň geografickou tématikou. V roce 1919 to byl článek s názvem *The Geography of Games*, který se objevil v časopise National Geographic. Článek, jenž napsal J. R. Hilderbrand, pojednává o spojení sportů s historií národů. V roce 1940 se v časopise Americal Journal of Education objevil článek, který popisoval původ profesionálních hráčů baseballu ve Spojených státech

amerických. Popisoval také různosti ve výchově v jednotlivých státech USA. Tento článek se stal inspirací pro dílo Ernsta Jokla (1956). Tento finský geograf vydal podobnou práci jako byl článek o hráčích baseballu, s tím rozdílem, že jeho publikace se věnovala olympijským hrám v Helsinkách roku 1952. Konečným výsledkem bylo rozsáhlé dílo, ve kterém se nacházel velký počet komentovaných tabulek, grafů a statistik. Ve výše zmiňovaném americkém časopise se dále publikovalo na témata sportovní geografie. V roce 1960 zde vydal John Rooney článek o původu a s tím navázanou migrací hráčů amerického fotbalu ze středních škol na vysoké. Stejný autor pak v roce 1992, společně s Richardem Pillsburym, vydal obsáhlý *Atlas amerických sportů* (Bale a Dejonghe, 2008).

Do roku 1966 se všechny publikace zaměřené na sportovní geografii věnovaly hlavně profesionálním sportovcům, tedy těm, kteří se sportem živí. Právě v tomto roce však Terence Burley přišel s myšlenkou, že amatérský sport má větší sociologické dopady na celou společnost, a tak by se mu měla sportovní geografie více věnovat, tedy se na něho více zaměřit. Velkým mezníkem v geografii sportu bylo vydání celého časopisu na tuto tématiku. Časopis vycházel od roku 1987 pod názvem Mezinárodní časopis geografie sportu (An international Journal of Sports Geography). V časopise vycházely články jak z tradičně pojatých témat, tak i z novějších, humanistických přístupů. Vydávání časopisu však nemělo dlouhého trvání, neboť nebyly dostatečné finance na chod periodika. Také články vycházející v časopise neměly dostatečnou kvalitu a dostatečně kvalitní propagaci. Problémem bylo také to, že autoři publikující v tomto časopise zařazovali obor mezi sociální a kulturní oblast geografie, a tak se sami nepovažovali za geografy sportu. Časopis tak o několik let později přestal vycházet (Bale a Dejonghe, 2008).

Nejvíce geografů, věnujících se oblasti sportu, pocházelo z Francie. Nejznámějšími francouzskými autory byla dvojice Jean Praicheux a Daniel Mathieu. Část jejich práce se již zaměřila na téma fotbalu, konkrétně na oblast Lotrinska, kde popisovali závislost ekonomické aktivity obyvatel a kupní síly na výkonnosti fotbalových klubů z této oblasti (1982). Nejvýznamnější publikací této dvojice je však dílo *Sport en France* (1987), rozsáhlá publikace z roku 1987. Ve Francii však vydávaly i další geograficko-sportovní autoři. Řadí se mezi ně také Jean-Pierre Augustin s dílem *Sport, géographie et aménagement* (1995) (Bale a Dejonghe, 2008). Francie však nebyla jedinou zemí, ve které působili známí geografové sportu. Ve Švédsku to byl Hans Aldskogius, který se věnoval hokejovému klubu Leksand a jeho provázanosti se stejnojmenným městem (1993). Za zmínku určitě také stojí nizozemská dvojice autorů F. Van Dam a T. Roosjen, kteří se ve své práci (1996) věnovali prostorovým

rozmístěním, konkrétně rozmístěním fotbalových klubů uvnitř státu. Také popisovali ovlivňování životů místních obyvatel, které sebou ve městech přinášejí velké stadiony. Popisovali, jaké negativní věci sebou přinášejí velké stadiony, jimiž jsou zejména hluk a vyšší míra kriminality. Řešením podle nich byla výstavba velkých sportovních areálů mimo centra měst, konkrétněji na periferiích těchto měst. Tímto poznatkem se však otevřela nová oblast ve sportovní geografii – organizace světových sportovních akcí. Tyto poznatky se uplatnily hlavně na letních olympijských hrách v Barceloně (1992), Atlantě (1996) a Sydney (2000). V těchto letech probíhala přestavba měst tak, aby byl průběh her, co nejbezpečnější a nejméně omezující pro domácí obyvatelstvo. Tak vznikla spolupráce mezi sportovními geografy, ekonomy a sociology a také celková provázanost mezi územním plánováním a geografií sportu. (Bale, 2003) Na téma rozmístění velkých stadionů poté vyšlo další dílo od autorů Johna E. Hughsona a Michaela P. Sama (2011). Jejich dílo neslo název *Sport in the City* a pojednávalo právě o propojení sportu a územního plánování v regionálním měřítku (Hughson a Sam, 2011).

Převážná většina výše zmiňovaných děl vyšla již před delší dobou, konkrétně před rokem 2000. Mezi novější díla na téma propojování geografie sportu s dalšími různými odvětvími vědy patří kniha Davida Hassana s názvem *Historie motorsportu* (2014). Hassan se v ní věnuje vývoji motorsportu od jeho vzniku na území střední Evropy až po jeho rozšíření po celém světě (Hassan, 2014).

V roce 2003 pak další z řady nizozemských autorů, Van De Moortele, vydal dílo, ve kterém se věnoval hlavně mladým talentům, kteří odcházeli z chudších zemí do těch, ve kterých byly velmi stabilní a finančně silné soutěže. To se týkalo soutěží v Severní Americe, a hlavně v Evropě, která je kolébkou sportu na té nejvyšší úrovni (Bale a Dejonghe, 2008). Pokud tento trend převedeme do dnešní situace a na situaci ve fotbale, vidíme, že situace je stále stejná. Jakmile se v jakékoliv rozvojové zemi objeví nějaký mladý hráč, který je talentovaný a má velký potenciál, hned je objeven a koupen nějakým evropským týmem. Pro mladého hráče je to samozřejmě vítaná změna, jelikož dál může rozvíjet své dovednosti. Pro zemi, ze které pochází, to však tak vítaná změna není, neboť většinou klub nedostane za hráče velké peníze a klesá tak úroveň tamější ligy. Taková situace však nenastává jen na klubové úrovni, ale i na té reprezentační. Mnoho evropských reprezentací má ve svém jádru hráče, kteří se narodili v nějaké rozvojové zemi a přijali nové občanství. Nejznámějším příkladem je reprezentace Francie. Pokud však mluvíme o publikacích vydávaných v současnosti, je důležité zmínit, že autoři hojně využívají nástroj GIS (Geoghraphical information system), který je již nedílnou součástí většiny prací (Bale, 2003).

Tato práce se však věnuje úspěšnosti fotbalových klubů. Téma fotbalu a všeho s ním spjatého je bibliograficky velmi pokryté. Od prvních sepsaných pravidel, přes různé encyklopedie až po díla, která se věnují jednomu konkrétnímu týmu či hráči. Uvedena zde budou některá díla, která se fotbalu věnují. Andy Mitchell vydal knihu s názvem *First Elevens: the birth of international football* (2012), která pojednává o úplných začátcích mezinárodního fotbalu, tedy hlavně v oblasti Velké Británie. Chris Hunt vydal dílo s názvem *Světová encyklopedie fotbalu* (2006), ve které se věnuje dějinám světového fotbalu. Kniha se geograficky dotýká všech oblastí světa. Skupina německých autorů vydala dílo *Überall ist der Ball rund* (2011). Toto dílo se vztahuje na určitou geografickou oblast, východní a jihovýchodní Evropu a její historii fotbalu. Knihu, která rozebírá všechny aspekty současného fotbalu a všeho kolem, vydal v roce 2006 Clive Gifford s názvem *Encyklopedie fotbalu. Fotbal – velký lexikon* (2006) je dílo německých autorů, ve které vysvětlují tisíce fotbalových hesel, včetně názvů klubů a fotbalistů. Z poměrně nových děl musí být zmíněno to od Miroslava Šifty s názvem *Víc než jen zápas: Fotbalová derby v Anglii*. Kniha pojednává o těch nejvíce vypjatých zápasech na anglické půdě. Nevypráví pouze o samotných zápasech, ale také o celospolečenském přesahu, který fotbal nabízí. Zmiňuje i vše, co fotbal ovlivňuje a naopak to, čím je fotbal ovlivňován. Derby jsou často dána geografickou polohou obou týmů.

Velmi obsáhlým dílem na téma fotbal je kniha s názvem *Zlatá kniha fotbalu* (2006), kterou napsal Milan Macho. Jedná se o nejrozsáhlejší česky psané dílo, které zachycuje celou historii světového fotbalu od jeho počátku až do roku 2006. Kniha také obsahuje významné historické události, které utvářely fotbal na území České republiky. Dílo zahrnuje dobové fotografie. Kniha obsahuje předmluvu legendy českého fotbalu Antonína Panenky. Následně se rozděluje do jedenácti kapitol, ve kterých postupně probírá vznik fotbalu, jednotlivá Mistrovství světa, Mistrovství Evropy, Olympijské hry, mimoevropské kontinentální poháry, juniorské šampionáty, ženský fotbal, různé fotbalové ankety, český a československý fotbal a také odvrácenou tvář fotbalu (smrt, vraždy, únosy, krádeže a korupce). Důležitou částí z pohledu této bakalářské práce je šestá kapitola, ve které autor rozebírá evropské soutěže klubů. Nejdříve rozebírá všechny ročníky středoevropského poháru (1927-1939). Následně se zaměřuje na poválečnou dobu a všechny soutěže, které v tu dobu vznikaly a zanikaly. Následně rozebírá vznik PMEZ (Pohár mistrů jednotlivých zemí), jenž je předchůdcem dnešní Ligy mistrů. Zaměřuje se na jednotlivé ročníky a týmy, které v nich byly úspěšné. Poté již rozebírá vznik Ligy mistrů, jednotlivé ročníky, úspěšné týmy. To samé následuje i se vznikem Poháru

UEFA a následně jeho přeměnu v Evropskou ligu UEFA. Uvádí zde také mnoho statistik výše jmenovaných soutěží (Macho, 2006).

Dalším dílem, které obsahuje velké spektrum témat z fotbalového prostředí, je *První fotbalový atlas světa* (2002). Publikaci napsali geografové Radovan Jelínek a Jiří Tomeš. Je prvním zeměpisným atlasem fotbalu. Na jeho tvorbě se podílelo mnoho fotbalových novinářů a řada dopisovatelů z celého světa. Předmluvu sepsal Ivan Hašek (současný trenér České fotbalové reprezentace mužů).

Hašek v této předmluvě (viz Příloha č. 1) vystihl myšlenku celého díla a shrnul, čemu se tato publikace věnuje. Celý atlas je podle času chronologicky sestaven. Od počátků fotbalu, přes období světových válek, poválečného období až po počátky nového tisíciletí. Zaměřuje se hlavně na dění na území dnešní České republiky. Kniha má celkově přes padesát kapitol. Pro lepší orientaci se dá dílo shrnout do pěti základních částí. První z nich je historie. V kapitolách, které spadají do této části se autoři zabývají fotbalovým děním od počátků až po rozdělení Československa v roce 1993. Probírají zde domácí i mezinárodní soutěže na klubové i mezinárodní úrovni. Další částí je současnost. V této části se rozebírají české soutěže od roku 1993. Nalezneme zde i mapu se všemi kluby v České republice. Třetí částí jsou témata, která souvisí s fotbalem, ale nevěnují se samotné hře. Takovými tématy jsou například, stadiony, organizace fotbalu, ekonomika, přestupy, srovnání fotbalu s ostatními sporty nebo návštěvnost. Další část je obrazová stránka atlasu. Ten obsahuje přes tisíc dobových fotografií hráčů, trenérů, dresů nebo vstupenek. Obsahuje také přes pět set znaků klubů. Poslední částí jsou rejstříky a různé statistiky, které se věnují prvoligovým tabulkám, hráčům, výsledkům utkání reprezentace i klubů. Atlas obsahuje i rejstřík všech klubů, které v době vzniku publikace existovaly. Součásti knihy je i několik kapitol, které se týkají evropských soutěží. Od období před první světovou válkou až po počátky 21. století kniha rozebírá všechny evropské fotbalové klubové soutěže (Jelínek a Tomeš, 2002).

V České republice existuje mnoho bakalářských a diplomových prací, z nichž některé, zdaleka ne však všechny, jsou uvedené dále. Mnoho prací na toto téma bylo napsaných na Univerzitě Palackého v Olomouci. První prací je diplomová práce Marka Čermáka z roku 2012. Práce vznikla pod vedením Václava Touška a nesla název *Sport a město Olomouc: příspěvek ke geografii sportu*. Hlavním tématem práce byl postoj obyvatel Olomouce k aktivnímu pohybu, ať už k organizovanému, tak i neorganizovanému (Čermák, 2012). Druhá a třetí práce je bakalářská a diplomová práce od Jana Šichana, který taktéž studoval v Olomouci. Práce byly

vedené Mariánem Halásem a byly obhájeny v letech 2009 a 2011. Práce nesla název *Časoprostorový vývoj kolektivních sportů v České republice*. Jak již název vypovídá, hlavní náplní práce bylo časoprostorové členění vybraných sportů a jeho vývoj a rozdíly. Jan se věnoval pěti sportům – fotbal, lední hokej, basketbal, házená a volejbal (Šichan, 2011). Univerzita Palackého však není jediná, jejíž studenti se v minulosti ve svých závěrečných pracích věnovali geografii sportu. Na Univerzitě Karlově v Praze vzniklo a vzniká mnoho závěrečných prací, které se věnují fotbalu a sportu obecně. Příkladem může být diplomová práce z roku 2009 s názvem *Geografické aspekty fotbalu: Migrace profesionálních fotbalistů*. Autorem práce byl Ondřej Kolanda, práce vznikla pod vedením Jiřího Tomeše (Kolanda, 2009). Další příklad z jiné univerzity je diplomová práce Marka Rychny z Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, která nese název *Geografie sportu: analýza sportovních klubů na Ústecku z hlediska jejich návštěvnosti*. Práce byla pod vedením Vladana Hrušky a obhájena byla v roce 2019 (Rychna, 2019). Další práce najdeme téměř na všech vysokých školách po celé republice. Mimo bakalářské a diplomové práce však existují i kratší publikace na téma geografie sportu. Například časopis *Geografické rozhledy* věnoval v roce 2012 tomuto tématu celé čtvrté číslo (Tomeš, 2012).

2.2. Fotbal

Když se řekne slovo fotbal, všem lidem na celém světě se hned vybaví alespoň jedna emoce, jeden pocit, jedna myšlenka, možná jeden okamžik. Skvěle tyto pocity vystihuje Chris Hunt ve své knize *Světová encyklopedie fotbalu*, ve které píše, že fotbal ve 21. století je mnohamilionový průmysl, ve kterém se z neobyčejných lidí stávají hvězdy, a který vyvolává nejrůznější pocity všech lidí, nehledě na barvě kůže, genderu či věku. Hunt uvádí, že svět je fotbalem přímo posedlý a je jedno, kde na světě se nacházíte, protože vždy narazíte na někoho, kdo fotbalem žije a všechny konverzace se točí kolem této krásné hry (Hunt, 2006).

Historie fotbalu

Fotbal je celosvětová hra a je jen málo lidí, kteří by s fotbalem, ať už přímo nebo nepřímo, nepřišli do kontaktu. Panuje představa, že první základy fotbalu vznikly až v 19. století v „kolébce fotbalu“, za kterou je považována Velká Británie. Tato úžasná hra má však kořeny daleko dříve. Již ve starověké Číně, ale také v Americe a v Evropě, vznikaly první varianty, které byly často sice odlišné od dnešní podoby fotbalu, v samé podstatě se však tomuto

sportu podobaly. Za úplně první formu fotbalu považujeme hru jménem *tsu chu*, která vznikla v Číně a byla zanesena ve vojenských manuálech již v Dynastii Han, která vládla přibližně v letech 200 př. n. l.-220 n. l. Jeho podstatou bylo, stejně jako u fotbalu, dostat míč do sítě bez použití rukou. Pokud však mluvíme o dnešní podobě fotbalu a jeho prvních pravidlech, musíme se přesunout o několik stovek let dopředu. Roku 1848 se ve Velké Británii, konkrétně ve městě Cambridge, odehrál první oficiální pokus sepsat jednotná fotbalová pravidla, která dostala název *Cambridžská pravidla*. O devět let později, v roce 1857, na ně navázala *Sheffieldská pravidla*, která však ještě neměla takovou podobu, abychom je mohli považovat za samotná pravidla pro moderní fotbal. Ta byla sepsána až o dalších šest let později, kdy byla založena fotbalová asociace, kterou tvořilo jedenáct zakládajících týmů, které si vytvořily vlastní fotbalová pravidla. Vznikla tak i nejstarší fotbalová soutěž světa – FA Cup. Zajímavostí je, že jedním z původních pravidel bylo, že soutěž musí být čistě amatérská, žádný z hráčů tedy za hraní nepobíral žádný plat. Soutěž se ve Velké Británii hraje dodnes (Hunt, 2006).

Na území České republiky jsou první zmínky již z dob Rakouska-Uherska. Nejrychleji se rozšiřoval po roce 1918. Má svou vlastní asociaci, která od června roku 2011 nese název FAČR (Fotbalová asociace České republiky) (Buzek, 2007).

2.3. Fotbalové organizace

Mimo národních fotbalových asociací, existují i organizace, které jsou těmto asociacím nadřazeny. Každá z národních asociací patří do nějaké nadřazené organizace, které zastřešuje jedná velká organizace – FIFA.

2.3.1. FIFA

Celým názvem *Fédération Internationale de Football Association*. Organizace pro fotbal na celém světě. FIFA má však na starost i světové akce futsalu a plážového fotbalu. Vznikla 21. 5. 1904 ve francouzském hlavním městě – Paříži. Organizace nyní sídlí ve Švýcarsku v Curychu. Prvním prezidentem byl Robert Guérin, současným je od roku 2015 Gianni Infantino. Zakládajícími členy byly asociace Belgie, Francie, Nizozemska, Španělska, Švédska a Švýcarska. Jak lze vidět z výčtu zakládajících zemí, organizace byla zpočátku čistě evropskou a nebyla uznávaná takovým způsobem, jakým si asi při zakládání představovala. Důkaz o tom přináší i plánované první Mistrovství světa, které se mělo konat ve Švýcarsku

v roce 1906. Do tohoto turnaje se však nikdo nepřihlásil. FIFA později však získala potřebné uznání a po roce 1908, kdy povolila vstup i mimoevropských asociací, se již mohla chlubit celosvětovým uznáním (FIFA 2024+Hunt, 2006).

Členem FIFA je v současnosti celkem 211 asociací zemí z celého světa. Mezi členy jsou však i státy, které nejsou suverénní (např.: Americká Samoa, Anguilla nebo Gibraltar). Organizace zastřešuje šest konfederací, které vznikly podle světadílů. Jsou jimi **AFC** – *Asian Football Confederation* (Asie), **CAF** – *Confédération Africaine de Football* (Afrika), **CONCACAF** – *Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football* (Severní, Střední Amerika a Karibik), **CONMEBOL** – *Confederación Sudamericana de Fútbol* (Jižní Amerika), **OFC** – *Oceania Football Confederation* (Oceánie) a **UEFA** – *Union of European Football Associations* (Evropa). Podmínkou pro vstup do organizace je členství v některé z konfederací. Jsou však případy, kdy jsou některé asociace členy jedné z konfederací, ale nejsou členy FIFA (Réunion, Zanzibar a některé ostrovy v oblasti Karibiku) (FIFA 2024).

FIFA má spoustu aktivit, kterými zasahuje do světa fotbalu: pořádá Mistrovství světa mužů i žen ve všech věkových kategoriích a všech třech sportech, uděluje různé ceny, vydává žebříčky, ale hlavně se pomocí podpůrných programů snaží podporovat rozvoj fotbalu ve všech koutech světa, hlavně v zemích se slabší ekonomikou (FIFA 2024).

2.3.2. UEFA

UEFA je jednou ze šesti konfederací spadajících pod FIFA. Byla založena 15. 6. 1954 v Basileji. Nad jejím založením jednali pouze tři fotbalové federace – belgická, francouzská a italská. Hned po založení však měla 25 členů (v současnosti již 55). Největší nárůst byl po roce 1990, kdy se rozpadl Východní blok. Prvním předsedou byl Ebbe Schwartz. Současným je od roku 2016 slovinský Aleksander Čeferin. Organizace sídlí ve švýcarském Nyonu. UEFA je sice konfederací pro Evropu, někteří její členové však nepatří do geografické Evropy (Obr. 1). UEFA má také na starost futsal a plážový fotbal (UEFA, 2024).

Hlavní činností organizace je podpora fotbalu na profesionální i amatérské úrovni. Pod záštitu UEFA patří mnoho evropských fotbalových soutěží. Na mezinárodní úrovni je to Mistrovství Evropy mužů a žen ve všech věkových kategoriích. Na úrovni klubové to je hlavně, podle mnohých expertů a přímo hráčů, nejlepší klubová soutěž světa Liga mistrů UEFA. Ligy mistrů se pravidelně zúčastňují ty nejlepší týmy ze svých lig z těch nejlepších zemí podle

celosvětového žebříčku FIFA. Dále je to Evropská liga UEFA (do roku 2009 Pohár UEFA), Konferenční liga UEFA[1] a Superpohár UEFA[2]. Patřily sem také dvě soutěže, které se však již dnes nehrají: Pohár vítězů pohárů (ukončen v roce 1999) a Pohár Intertoto (ukončen v roce 2008). UEFA také, stejně jako FIFA, uděluje různá ocenění (UEFA, 2024).

[1] Vznikla v roce 2019, první ročník se odehrál v sezóně 2021/2022
[2] Soutěž hraje vítěz LM proti vítězi EL

2.4. Fotbalová Evropa

Fotbalová Evropa se od tradičního geografického vymezení nepatrně liší (Obr. 1). Vymezení je bráno podle členských národních fotbalových asociací v organizaci UEFA. V této konfederaci je 55 asociací. Je tudíž na první pohled jasné, že sem patří i některé státy, které se nenachází v geografické Evropě, nebo se zde nachází, ale jsou rozděleny na několik částí. Toto je příklad Velké Británie, která má ve fotbalové Evropě čtyři zastoupení podle historického rozdělení: Anglie, Severní Irsko, Skotsko a Wales. Každé z těchto území má svou vlastní asociaci, která je členem UEFA. Svou asociaci mají také Faerské ostrovy a Gibraltar. Dalšími státy, které jsou „navíc“, jsou státy ležící v Zakavkazsku: Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie. Dalšími státy z Asie jsou Izrael a Kypr, který geograficky patří do Asie, ale politicky je považován za evropský stát. Některé státy ležící na území Evropy nemají svou asociaci, tím pádem nejsou součástí UEFA (Monacké knížectví, které spadá pod Francii). Do výčtu států se svou vlastní asociací se od roku 2016 řadí i Kosovo. Mezi členy UEFA patří i Rusko, které má však od roku 2022 zakázáno hrát jakýkoliv zápas pod záštitou UEFA jak na reprezentační, tak i klubové úrovni (UEFA, 2024).

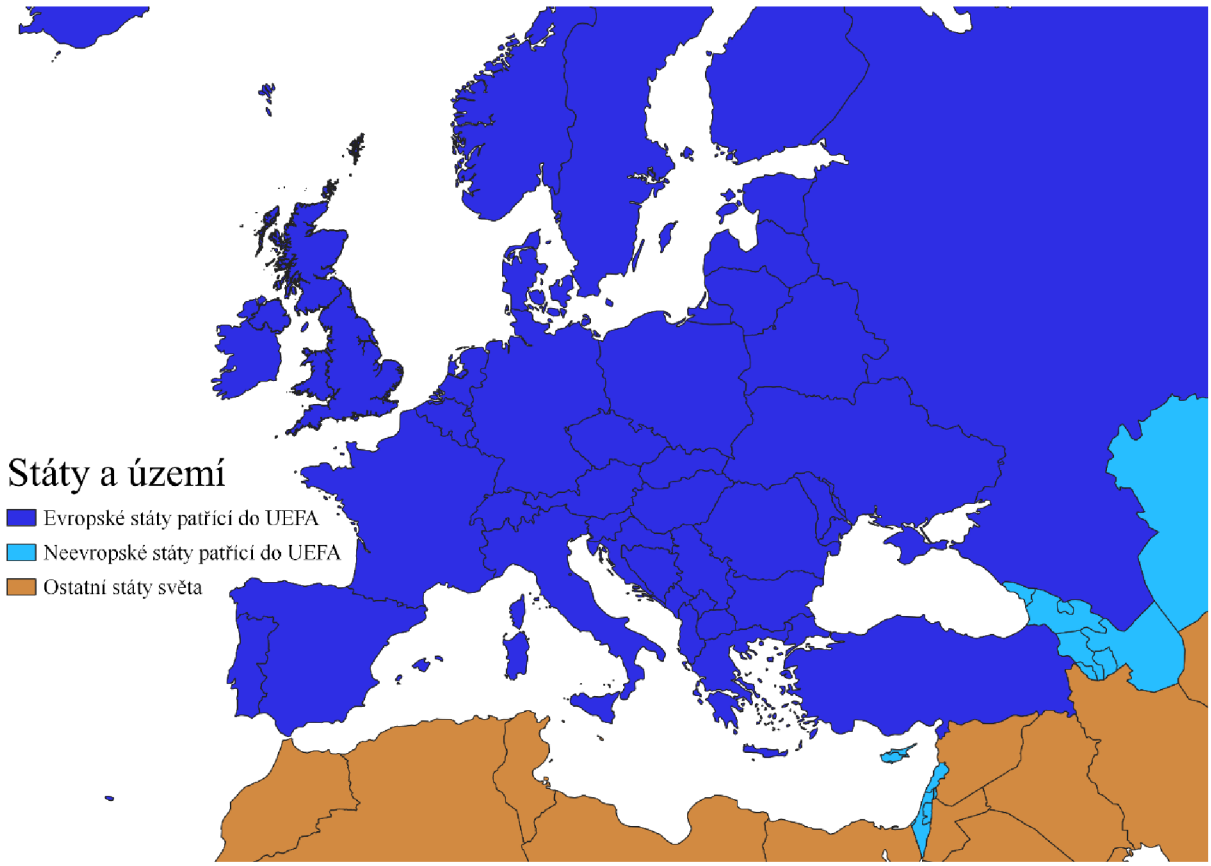

Obr. 1: Přehled států (UEFA a Natural Earth, 2024)

3. ZKOUMANÉ SOUTĚŽE

Práce zahrnuje dvě hlavní evropské soutěže: Liga mistrů UEFA (LM) a Evropská liga UEFA (EL). Do těchto soutěží postupují nejlepší kluby národních fotbalových asociací, které jsou členem UEFA. Postupuje se podle předem daných pravidel. Hlavním kritériem je tzv. národní koeficient UEFA, podle kterého se určuje, kolik klubů, z jakého státu bude mít příležitost zúčastnit se těchto dvou soutěží. Koeficient se určuje podle výsledků všech klubů jednotlivých států v evropských soutěžích za posledních pět sezón. Body do národního koeficientu kluby přidávají podle úspěchů v jednotlivých zápasech a zároveň i celkově v celé soutěži. Bodování funguje tak, že se za každé vítězství přičtou dva body, za remízu jeden bod. V předkolech se body dělí na půl, tedy za vítězství 1 bod a za remízu půl bodu. Bodování platí pro obě soutěže bez rozdílu. Existují však i další způsoby, jak získat body do koeficientu. Za účast v základní skupině LM jsou čtyři body, stejně bodů dostane i vítěz základní skupiny EL a dva body za druhé místo v EL. Za postup do osmifinále LM je pět bodů, v EL jeden bod. Za postup do každého dalšího kola je shodně v LM i EL jeden bod.[3]

3.1. Liga mistrů UEFA

Liga mistrů UEFA je nejlepší a nejslavnější soutěž světa na klubové úrovni, vždy se jí účastní nejlepší týmy ze svých lig podle konečného umístění na konci sezóny. Je pod záštitou UEFA, o čem již napovídá její oficiální název. Prvním ročníkem byla sezóna 1955/56, kdy se ještě soutěž hrála pod původním názvem Pohár mistrů evropských zemí (PMEZ). Původně se soutěž hrála vyřazovacím způsobem, tzn. že v každém kole se proti sobě postavily dva týmy, které hrály dva zápasy systémem doma-venku (jeden tým hraje nejdříve na domácím hřišti a druhý zápas na hřišti soupeře). Účastníci byli vždy pouze jen vítězové domácích lig a obhájce trofeje. Prvním vítězem soutěže se stal Real Madrid, který ve finále porazil francouzské Stade de Reims poměrem 4:3 (Hunt, 2006).

Soutěž pokračovala klidným způsobem až do roku 1985, kdy se ve finále proti sobě postavily týmy FC Liverpool a Juventus Turín. Tento zápas se stal nejsmutnějším okamžikem v celé historii LM. Po potyčce mezi diváky, kterou zavinili fanoušci z Anglie, se propadla jedna z tribun. Při tomto neštěstí přišlo o život 39 lidí. Utkání se i přesto odehrálo a Juventus zvítězil

[3] https://www.football-coefficient.eu/coefficient/#coefficient-info

1:0. Po zápase UEFA vydala prohlášení, ve kterém na šest let vyloučila všechny anglické týmy ze soutěže. Toto finále bylo přelomovým bodem v historii soutěže (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004).

Od této doby se pomalu začala měnit pravidla soutěže. Nová vstoupila v platnost v roce 1991, tedy v roce, kdy se anglické týmy mohly opět soutěže účastnit. První dvě kola se konala stejným způsobem, ve třetím kole však přišly na scénu miniligy, z nichž dva vítězové ve finále nastoupili proti sobě. V roce 1992 se soutěž přejmenovala do současné podoby. Struktura soutěže se však během let výrazně změnila až do dnešní podoby (Hunt, 2006).

Dnešní podoba soutěže (poslední změny pravidel proběhly v roce 2021) se zcela liší od té po roce 1991. Soutěž začíná již v červenci a v srpnu, kdy se hrají čtyři předkola, z nichž vzejdou postupující do skupinové fáze, kde se přidají k týmům, které si zajistily přímý postup. Předkola se hrají na dva zápasy systémem doma-venku. Po předkolech se soutěž rozdělí na osm základních skupin, ve kterých jsou vždy čtyři týmy. Základní skupiny se začínají hrát v září a končí koncem listopadu nebo začátkem prosince. Hrají se dvoukolově, takže každý tým odehraje šest zápasů, s každým týmem dvakrát (jednou doma a jednou venku). Základní skupiny se hrají na body (3 za vítězství a 1 za remízu). První dva týmy z každé skupiny postupují do osmifinále, třetí tým sestupuje do vyřazovacích kol Evropské ligy UEFA. Osmifinálové dvojice se určují losem a zbytek soutěže se hraje vyřazovacím způsobem, který je stejný jako v předkolech. Postupuje tým s lepším skóre z obou zápasů. Od sezóny 2021/22 již neplatí tzv. Pravidlo venkovních gólů. Pokud bylo skóre na konci obou zápasů shodné, rozhodovaly góly vstřelené na hřišti soupeře (např. mužstvo venku remízovalo 2:2 a doma 1:1, tudíž postupuje.). Toto pravidlo již neplatí a bez ohledu na góly vstřelené na hřišti soupeře v případě shody ve skóre následuje prodloužení (2x15 minut) a pokud ani to nerozhodne, tak následují penalty (UEFA, 2024).

Za celou historii soutěže ji alespoň jednou vyhrálo 22 různých týmů z 10 různých zemí. Nejvíce úspěšným týmem v celé historii LM (PMEZ) je španělský Real Madrid. Soutěž k dnešnímu dni vyhrál již čtrnáctkrát, třikrát skončil na druhém místě. Real vyhrál první ročník soutěže a díky vítězství v roce 2022 a postupu do čtvrtfinále v letošním ročníku, momentálně svou trofej obhajuje. Druhým nejvíce úspěšným týmem je italský AC Milán (7+4)[4], německý FC Bayern Mnichov (6+5), anglický Liverpool FC (6+4) a španělský FC Barcelona (5+3). Nejvíce smolným týmem soutěže je italský Juventus Turín, který soutěž vyhrál dvakrát a

[4] Počet vítězství+počet druhých míst

sedmkrát skončil na druhém místě. Obecně platí to, že nejúspěšnější jsou týmy ze západních zemí Evropy, nejvíce pak hlavně Španělsko (19 trofejí) a Anglie (14) (UEFA, 2024).

3.2. Evropská liga UEFA

Pod názvem Veletržní pohár vznikla v roce 1955 soutěž, která byla předchůdkyní dnešní Evropské ligy UEFA. Veletržní pohár se od dnešní Evropské ligy ve své podobě výrazně lišil. Vznikla na popud tří mužů: sir Stanley Rous (Anglie), Ottorino Barrasi (Itálie) a Ernst Thommen (Švýcarsko). Všichni tři se rozhodli, že uspořádají turnaj pro ta města, ve kterých se s pravidelností konají veletrhy. Všichni tři zakladatelé se pak v následujících letech stali prezidenty nebo viceprezidenty FIFA. Turnaje trvaly dokonce i několik let. Prvního vítěze tedy soutěž poznala až v roce 1958, byla jím Barcelona. Turnaje se však zúčastňovaly hlavně kluby s nižší kvalitou, jelikož postup do soutěže nezaručovalo postavení v ligové tabulce. Nejprve se vítězi stávaly hlavně týmy z jihu Evropy, jako Španělsko či Itálie. Později se však nadvláda přesouvala na sever Evropy, a to hlavně do Anglie. Nejúspěšnějšími týmy jsou FC Barcelona se třemi vítězstvími a Valencia CF se dvěma vítězstvími (+ 1x Pohár UEFA) (Hunt, 2006).

Roku 1972 soutěž dostala název Pohár UEFA a prvním vítězem byl klub právě z Anglie – Tottenham Hotspur. Hlavním důvodem přejmenování bylo to, že si soutěž vzala pod hlavičku UEFA. Soutěž také doznala mnoho změn. Tou největší bylo, že se do ní postupovalo podle umístění v národních soutěžích (liga a pohár). V roce 1998 se díky rozšiřování LM změnila další pravidla. Do soutěže se dostávaly týmy, které vypadly v předkolech LM. O rok později začaly do soutěže „postupovat“ i týmy na třetích místech v základních skupinách LM (Hunt, 2006).

Poslední velkou změnou je přejmenování soutěže v roce 2009, soutěž se nyní jmenuje Evropská liga UEFA. Změnilo se toho však o mnoho více než jen název. Stejně jako v LM, jsou čtyři předkola, ze kterých se postupuje do skupinové fáze. Skupin je v EL dvanáct po čtyřech týmech. Ze skupin postupují dva do vyřazovací fáze, od sezóny 2021/2022 třetí ve skupině sestupuje do Evropské konferenční ligy (EKL). Do vyřazovacích bojů se přidá osm týmů z LM, které skončily na třetích místech ve svých skupinách. Vyřazovací část začíná v šestnáctifinále, což je jediná změna oproti LM. Dále soutěž pokračuje stejně, tedy osmifinále, čtvrtfinále, semifinále a finále. Zápasy se také hrají systémem doma-venku, finále pak na jeden zápas na neutrální půdě. Pravidla jsou stejná jako v LM (UEFA, 2024).

Suverénně nejúspěšnějším týmem soutěže je španělská Sevilla FC[5]. Soutěž ovládla již šestkrát, navíc nikdy ve finále neprohrála. Soutěž v její historii ovládlo již 29 různých týmů z jedenácti různých států. Úřadujícím mistrem je německý Eintracht Frankfurt, obhájit pohár však nemůže, jelikož v letošním ročníku vypadl ve vyřazovací fázi LM. Dalšími úspěšnými kluby jsou Inter Milán (3+2)[6], Liverpool FC (3+1), Juventus FC (3+1) a Atlético Madrid (3+0). Stejně jako v LM platí, že úspěšné týmy jsou spíše ze západní Evropy. Rozdílem je však to, že úspěšnost se rozděluje mezi více zemí (UEFA, 2024).

[5] Od sezóny 1971/72

[6] Počet vítězství+počet druhých míst

4. METODIKA PRÁCE

4.1. Doba zkoumání

Analytická část této práce se zabývá úspěšností jednotlivých klubů v sezónách 2000/2001 až 2022/2023, tedy posledních celých 23 sezón. Dále tato práce porovnává vývoj úspěšnosti z časového hlediska. Úspěšnost bude rozdělena do zvolených intervalů. Intervaly jsou vybrány po pěti sezónách: 2000/2001 až 2004/2005; 2005/2006 až 2009/2010; 2010/2011 až 2014/2015; 2015/2016 až 2019/2020; 2020/2021 až 2022/2023. V posledním intervalu jsou tedy jen tři sezóny. Intervaly byly zvoleny proto, že lze porovnávat, jaké týmy byly nejvíce úspěšné v kratším, než je základní sledované období a také lze porovnat jednotlivé týmy z geografického hlediska.

Do analytické části této práce jsou zahrnuty kluby všech států, které patří do Evropy z hlediska UEFA tak, jak jsou popsány v kapitole 2.4. Budou tedy zahrnuty i státy ležící v Asii. Velká Británie zde zahrnuta není, jelikož je zastoupena čtyřmi územními celky (Anglie, Severní Irsko, Skotsko a Wales). Státům, které byly dříve součástí nějakého soustátí, budou klubové body přidělovány podle toho, na jakém území se konkrétní klub nacházel. V tomto případě se jedná o osamostatnění Srbska a Černé hory v roce 2006 a následně i Kosova v roce 2008.

4.2. Metoda hodnocení týmů

Pro vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých evropských klubů se došlo k rozhodnutí, že k nejlepšímu zhodnocení týmů dojde pomocí klasifikace, která vychází z klasifikace národního koeficientu UEFA popisovaného kapitole 3. Metoda je založena na udělování bodů klubům za jednotlivé úspěchy v klubových soutěžích, jejichž výčet je také představen v kapitole 3.

Metoda jako taková sice vychází z již existující klasifikace, ale pro její zvolení bylo potřeba názoru dalších lidí, kteří se pohybují ve fotbalovém prostředí. Pro toto byla zvolena tzv. Delfská metoda. Skupina lidí, která byla dotázána, zda by se týmy měly hodnotit na základě této klasifikace, obsahovala zástupce všech výkonnostních úrovní českého fotbalu. Od amatérské úrovně, přes poloprofesionální až po profesionální úroveň. Byla jim představena náplň práce, také její cíle, na základě kterých měli rozhodnout, zda je tato metoda klasifikace vhodná pro účely této práce. Skupina také rozhodovala o tom, zda by měl vítěz některé ze

soutěží získat body navíc. Jednou z otázek také bylo, zda do hodnocení započítávat účast či vítězství v Superpoháru UEFA. Výsledky Delfské metody jsou shrnuty dále.

Bodovací systém vypadá následovně: za vítězství v jakémkoliv zápase dostane tým dva body. Za remízu v jakémkoliv zápase dostane tým jeden bod. Tato dvě bodování jsou uplatněna vždy a nezáleží na typu soutěží či na fázi soutěže. Ve vyřazovacích zápasech jsou tyto body uděleny po uplynutí základní hrací doby. Toto bodování však zdaleka není jediná možnost, jak získat body.

LM a EL se od sebe v mnoha případech výrazně liší. Hlavní rozdíl mezi soutěžemi je v kvalitě, konkurenci, ale hlavně v prestiži a finanční odměnou. Proto je další bodování odlišné podle soutěže. Nejdříve bodování v nejprestižnější klubové soutěži světa: za postup do skupinové fáze soutěže jsou automaticky čtyři body bez ohledu na úspěch ve skupině. Za postup ze skupinové fáze do vyřazovací fáze, získá tým pět bodů. Za třetí místo ve skupině a „postup“ do EL nedostane tým žádný bod, body nadále získává v EL. Za čtvrté místo ve skupině nedostane tým žádný bod. Za postup do každého dalšího kola ve vyřazovací fázi soutěže dostane tým jeden bod. Za celkové vítězství v soutěži dostane tým osm bodů a dva body za vítězný zápas. Tým na celkovém druhém místě obdrží pět bodů. Bodování v EL se výrazně liší: za účast v základní skupině jsou automaticky tři body. Za první místo ve skupině tým získá čtyři body, za druhé dva body. Ve vyřazovací časti dostane tým za postup do dalšího kola jeden bod. Za celkové vítězství v soutěži obdrží tým šest bodů a dva body za vítězný zápas, za druhé místo tři body.

Data, která jsou nepostradatelným základem k této metodě, jsou z oficiálních internetových stránek UEFA, a především z aplikace Livesport, jejíž data se shodují s oficiálními daty.

5. ČASOVÝ VÝVOJ ÚSPĚŠNOSTI KLUBŮ

Fotbal je hra, ve které se jen málokdo udrží delší dobu na té nejvyšší úrovni. Tento fakt dokazuje i to, že málokdy se stalo, aby stejný tým vyhrál stejnou soutěž více jak jednou v daném intervalu. Bylo tedy velice zajímavé časový vývoj úspěšnosti jednotlivých klubů v daných intervalech pozorovat.

5.1. Sezóny 2000/2001 až 2004/2005

Tabulka 1: 50 nejúspěšnějších týmů v období sezón 2000/2001 až 2004/2005

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Real Madrid	152	26.	Bordeaux	61
2.	AC Milán	144	27.	Ajax	59
3.	Valencia	138		Galatasaray	59
4.	Liverpool	135	29.	Monako	58
5.	Manchester United	127	30.	Club Bruggy	56
6.	Barcelona	125		Dortmund	56
7.	Bayern	121	32.	AEK	55
	FC Porto	121		Celta Vigo	55
9.	Inter Milán	110	34.	Anderlecht	54
10.	Juventus	104		Sparta Praha	54
11.	La Coruňa	102	36.	Leeds	53
	Arsenal	102	37.	PSG	52
13.	PSV	91	38.	Lokomotiv Moskva	50
14.	Lyon	89	39.	Hertha	49
15.	Panathinaikos	77		Olympiakos	49
16.	Celtic	75	41.	Auxerre	48
17.	Feyenoord	74	42.	Rangers	46
	Leverkusen	74	43.	Boavista	45
	Parma	74		Dynamo Kyjev	45
20.	AS Řím	73		Rosenborg	45
21.	Chelsea	71		Slavia Praha	45
22.	Newcastle	69	47.	PAOK	43
23.	Stuttgart	66	48.	Villarreal	42
24.	Lazio	64		Wisla	42
25.	Sporting	62	50.	Schalke	41

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

V tomto pozorovaném období si nejlépe vedl španělský Real Madrid (viz Tabulka 1). Jednou se stal vítězem LM a celkově posbíral nejvíce bodů ve všech zápasech. Druhým týmem je italský AC Milán, který nasbíral o osm bodů méně než Real Madrid. AC Milán jednou vyhrál

LM a jednou skončil na druhém místě. Ve všech zápasech však nezískal tolik vítězství, a tak je druhý v celkové tabulce. Třetí skončila španělská Valencia s odstupem čtrnácti bodů.

Celkově se dá poznamenat, že si v tomto období nejlépe vedly týmy z předních evropských domácích soutěží (Anglie, Itálie, Německo a Španělsko). Ani jeden tým však nevyhrál stejnou soutěž dvakrát. Za zmínku určitě stojí portugalské FC Porto, které v tomto období dosáhlo svých největších úspěchů. Jednou opanovalo LM a jednou Pohár UEFA.

5.2. Sezóny 2005/2006 až 2009/2010

Tabulka 2: 50 nejúspěšnějších týmů v období sezón 2005/2006 až 2009/2010

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Barcelona	157	26.	CSKA Moskva	63
2.	Manchester United	138	27.	Atlético Madrid	62
3.	Liverpool	126		Fenerbahce	62
4.	Chelsea	125	29.	Ajax	60
5.	Arsenal	124		Marseille	60
6.	Bayern	122	31.	Juventus	58
7.	Inter Milán	116	32.	Fiorentina	56
8.	Sevilla	114		Olympiakos	56
9.	AC Milán	113	34.	Alkmaar	50
10.	Lyon	106		FCSB	50
11.	Brémy	104	36.	Anderlecht	49
12.	AS Řím	96		Lille	49
13.	Hamburk	93	38.	Basilej	48
14.	Real Madrid	89		Celtic	48
15.	FC Porto	85		Galatasaray	48
	Šachtar	85		Schalke	48
17.	Benfica	83		Tottenham	48
18.	PSV	79	43.	Espanyol	47
19.	Villarreal	73	44.	Stuttgart	45
20.	Panathinaikos	68	45.	Dynamo Kyjev	39
21.	Rangers	66	46.	Braga	36
	Valencia	66		Leverkusen	36
23.	Bordeaux	64	48.	Club Bruggy	35
	Sporting	64		Everton	35
	Zenit	64		FC Kodaň	35

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

Suverénně nejvíce úspěšným týmem tohoto období byla španělská FC Barcelona, která dvakrát vyhrála LM (viz Tabulka 2). Na druhém místě se s odstupem devatenácti bodů umístil

anglický Manchester United, který LM jednou vyhrál a jednou skončil druhý. Třetí skončil další anglický klub Liverpool FC.

Na rozdíl od předchozího období, všechny týmy v první desítce se alespoň jednou účastnily finále některého ze dvou zkoumaných pohárů. Opět platí, že týmy v popředí jsou týmy z nejlepších domácích soutěží Evropy. Zmínit ale určitě musím dva vítěze Poháru UEFA, které nehrají v těchto soutěžích. Jsou jimi ukrajinský Šachtar Doněck a ruský Zenit.

5.3. Sezóny 2010/2011 až 2014/2015

Tabulka 3: 50 nejúspěšnějších týmů v období sezón 2010/2011 až 2014/2015

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Barcelona	161	26.	Lyon	76
2.	Real Madrid	158	27.	AC Milán	69
3.	Bayern	152	28.	Kazaň	66
4.	Chelsea	141	29.	Sporting	63
5.	Atlético Madrid	128	30.	Dněpr	61
6.	Benfica	114	31.	Ajax	60
	FC Porto	114		Salzburg	60
8.	Schalke	103	33.	Metalist Charkov	59
9.	PSG	100	34.	Olympiakos	56
10.	Arsenal	94	35.	FCSB	54
11.	Manchester United	93	36.	Lazio	53
12.	Dortmund	92		PAOK	53
13.	Juventus	90		Villarreal	53
	Neapol	90	39.	Anderlecht	52
	Sevilla	90	40.	Club Bruggy	52
	Tottenham	90		CSKA Moskva	52
	Zenit	90	42.	Athletic Bilbao	51
18.	Valencia	89		Besiktas	51
19.	Basilej	85		Fiorentina	51
	Leverkusen	85	45.	Alkmaar	49
21.	Dynamo Kyjev	80		Braga	49
	Manchester City	80	47.	Marseille	48
23.	Inter Milán	77	48.	FC Kodaň	46
	PSV	77		Liverpool	46
	Šachtar	77		Twente	46

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

Trend, kdy v předchozích obdobích vládly pouze týmy z předních domácích soutěžích je v tomto období mírně nabourán. V první osmičce celkového umístění najdeme dva týmy

z portugalské soutěže: Benfica a FC Porto. Benfica se dokázala dvakrát probojovat do finále EL, které vždy prohrála, FC Porto tuto soutěž jednou vyhrálo (viz Tabulka 3).

Na nejvyšších příčkách najdeme dva nesmiřitelné rivaly ze Španělska: FC Barcelona a Real Madrid. FC Barcelona dokázala vyhrát dvakrát LM, Real Madrid vyhrál jednou. Poprvé se v popředí nachází i tým z hlavního města Francie, PSG. Zmíněna musí být i španělská Sevilla, která dokázala dvakrát vyhrát EL, v ostatních sezónách se ji však tolik nedařilo, a tak končí až na šestnáctém místě.

5.4. Sezóny 2015/2016 až 2019/2020

Tabulka 4: 50 nejúspěšnějších týmů v období sezón 2015/2016 až 2019/2020

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Real Madrid	156	26.	Basilej	70
2.	Bayern	143	27.	Leverkusen	69
3.	Atlético Madrid	136	28.	Sporting	66
4.	Sevilla	129	29.	Lazio	65
5.	Barcelona	125	30.	Braga	64
	Liverpool	125	31.	Besiktas	63
7.	Juventus	123	32.	Schalke	61
8.	Arsenal	117	33.	Athletic Bilbao	57
	Manchester United	117		Olympiakos	57
10.	PSG	116	35.	FC Kodaň	56
11.	Manchester City	113		Krasnodar	56
12.	Tottenham	98		Valencia	56
13.	Chelsea	97	38.	RB Lipsko	51
14.	AS Řím	93	39.	Anderlecht	50
15.	Dortmund	92	40.	Celtic	49
	Šachtar	92		Gent	49
17.	Lyon	88		Inter Milán	49
18.	Zenit	87		Wolfsburg	49
19.	Neapol	85	44.	CSKA Moskva	48
20.	Ajax	82		Fenerbahce	48
	FC Porto	82		Lokomotiv Moskva	48
	Villarreal	82	47.	Frankfurt	47
23.	Dynamo Kyjev	74	48.	Viktoria Plzeň	46
24.	Benfica	71		Marseille	46
	Salzburg	71	50.	Genk	45

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

Nejlepším týmem tohoto období byl suverénně španělský Real Madrid, který dokázal třikrát v řadě vyhrát LM (viz Tabulka 4) Druhý skončil německý Bayern s jedním vítězstvím

LM. Třetí skončilo španělské Atlético Madrid, které sice žádnou soutěž nevyhrálo, ale dvakrát bylo ve finále. O nadvládě španělského fotbalu v tomto období hovoří i fakt, že španělská Sevilla dokázala dvakrát vyhrát EL.

Výjimkou byl ročník 2018/2019, kdy se ve finále obou soutěží potkaly týmy výhradně z Anglie. V LM to byl Liverpool a Tottenham, v EL londýnské týmy Arsenal a Chelsea. Liverpool se v tomto období dokázal probojovat do třech finále, vyhrát však dokázala jen jedno proti zmiňovanému Tottenhamu.

5.5. Sezóny 2020/2021 až 2022/2023

Tabulka 5: 50 nejúspěšnějších týmů v období sezón 2020/2021 až 2022/2023

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Manchester City	108	26.	Braga	45
2.	Real Madrid	93	27.	Real Sociedad	44
3.	Chelsea	87	28.	Atlético Madrid	43
4.	Liverpool	81	29.	PSV	42
5.	Bayern	80	30.	Tottenham	41
6.	Manchester United	72	31.	CZ Bělehrad	39
7.	Villarreal	68		Lazio	39
8.	Juventus	62	33.	Atalanta	37
	PSG	62	34.	Betis	36
10.	AS Řím	61	35.	Club Bruggy	35
	Inter Milán	61		Salzburg	35
	Sevilla	61	37.	Šachtar	34
13.	Benfica	60	38.	Sporting	33
	RB Lipsko	60	39.	Monako	31
15.	Neapol	55	40.	Lille	28
16.	Leverkusen	54		Midtjylland	28
	Rangers	54	42.	Fenerbahce	27
	FC Porto	54		Olympiakos	27
19.	AC Milán	51	44.	Feyenoord	26
	Ajax	51		Leicester	26
	Dortmund	51	46.	Young Boys	25
	Frankfurt	51	47.	Lyon	23
23.	Arsenal	50		Marseille	23
24.	Barcelona	48		West Ham	23
25.	Dinamo Záhřeb	46	50.	Slavia Praha	22

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

Nejvíce úspěšným týmem tohoto období byl anglický Manchester City (viz Tabulka 5) Jednou vyhrál LM a jednou se dostal až do finále. Za ním se umístily týmy s jedním vítězstvím v LM, španělský Real Madrid a anglická Chelsea.

Dva vítězové EL se nenachází v první desítce, to napovídá tomu, že měli povedenou pouze jednu sezónu a ve zbytku nedosáhli tak velkých úspěchů.

6. CELKOVÉ HODNOCENÍ

6.1. Porovnání týmů

Tabulka 6: 50 nejúspěšnějších týmů v celém sledovaném období

Pořadí	Tým	Celkové body	Pořadí	Tým	Celkové body
1.	Real Madrid	648	26.	Sporting	288
2.	Bayern	618	27.	Tottenham	277
3.	Barcelona	616	28.	Zenit	267
4.	Manchester United	547	29.	Dynamo Kyjev	258
5.	Chelsea	521	30.	Schalke	253
6.	Liverpool	513	31.	Olympiakos	245
7.	Arsenal	487	32.	Basilej	243
8.	FC Porto	469	33.	Lazio	236
9.	Juventus	437	34.	Celtic	235
10.	Inter Milán	413	35.	Neapol	230
11.	Sevilla	408	36.	Club Bruggy	208
12.	AC Milán	407	37.	Anderlecht	205
13.	Lyon	382		CSKA Moskva	205
14.	Atlético Madrid	369	39.	Marseille	204
15.	PSG	364		Rangers	204
16.	Benfica	360	41.	Braga	194
17.	AS Řím	352	42.	Salzburg	192
18.	Valencia	349	43.	Fenerbahce	189
19.	Manchester City	332		Galatasaray	189
20.	PSV	328	45.	Sparta Praha	186
21.	Šachtar	322	46.	Besiktas	185
22.	Leverkusen	318	47.	Monako	169
	Villarreal	318	48.	Dinamo Záhřeb	167
24.	Ajax	312		Panathinaikos	167
25.	Dortmund	291	50.	Alkmaar	166

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

V celkovém součtu za obě zkoumané soutěže ve sledovaném období získal nejvíce bodů španělský Real Madrid, který celkově nasbíral 648 bodů. Druhý skončil s celkovým počtem 618 bodů německý Bayern. Pouze o dva body za ním skončila španělská Barcelona. Poté jsou již bodové odstupy větší (viz Tabulka 6).

Nejvíce trofejí v tomto období získala španělská Sevilla, která vyhrála Pohár UEFA (později EL) celkem sedmkrát. Real Madrid v tomto období vyhrál LM celkově šestkrát, nejvíce ze všech sledovaných týmů. Barcelona dokázala vyhrát čtyři tituly v LM. Po třech trofejích získal Bayern (LM) a španělské Atlético Madrid (EL) (UEFA, 2024).

6.2. Porovnání států

Tabulka 7: Konečné pořadí všech sledovaných států za celkové období

Pořadí	Země	Celkové body
1.	Anglie	3247
2.	Německo	2602
3.	Španělsko	2320
4.	Itálie	2169
5.	Francie	1850
6.	Portugalsko	1443
7.	Rusko	952
8.	Ukrajina	820
9.	Belgie	792
10.	Nizozemsko	692
11.	Řecko	597
12.	Česká Republika	556
13.	Turecko	524
14.	Skotsko	475
15.	Rakousko	430
16.	Rumunsko	329
17.	Dánsko	327
18.	Švýcarsko	289
19.	Chorvatsko	281
20.	Izrael	255
21.	Norsko	235
22.	Bulharsko	229
23.	Srbsko	208
24.	Polsko	193
25.	Švédsko	147
26.	Kypr	133
27.	Maďarsko	128
28.	Bělorusko	95
29.	Slovensko	89
30.	Ázerbájdžán	67
31.	Moldavsko	62
32.	Slovinsko	61
33.	Kazachstán	47
34.	Irsko	17
35.	Bosna a Hercegovina	15
36.	Severní Makedonie	14
37.	Albánie	12
	Lotyšsko	12
39.	Lucembursko	10
40.	Finsko	7
41.	Gruzie	6
42.	Kosovo	4
	Malta	4
44.	Island	3
	Litva	3
46.	Andorra	0
	Arménie	0
	Černá Hora	0
	Estonsko	0
	Faerské ostrovy	0
	Gibraltar	0
	Lichtenštejnsko	0
	San Marino	0
	Severní Irsko	0
	Wales	0

Zdroj: vlastní metoda klasifikace (vychází z UEFA, 2024)

Ze všech sledovaných států si nejlépe vedla Anglie, která celkově získala 3247 bodů. Stala se tak nejvíce úspěšným státem. Její náskok před druhým Německem činí 847 bodů. Na třetím místě pak skončilo Španělsko, které paradoxně nasbíralo nejvíce trofejí (13). Čtvrtá skončila Itálie se ztrátou pouhých 151 bodů na zemi z Pyrenejského poloostrova. První pětici uzavírá Francie s výraznějším odstupem. Nadvládu zemí ze západní a jihozápadní Evropy uzavírá šesté Portugalsko (viz Tabulka 7). Nutno podotknout, že všech šest státu dlouhodobě patří do špičky z pohledu koeficientu jednotlivých zemí, který sbírají jednotlivé týmy (UEFA, 2024). Po značném bodovém odstupu 491, respektive 623 bodů se na dalších místech nachází

státy východní Evropy, Rusko a Ukrajina. První desítku pořadí uzavírá další stát ze západní Evropy, Belgie (viz Tabulka 7).

Opačný konec tabulky okupují státy, jejichž týmy se ani jednou neprobojovaly do základní skupiny některé ze dvou soutěží, tudíž nezískaly žádné body. Jsou jimi Andorra, Arménie, Černá Hora, Estonsko, Faerské ostrovy, Gibraltar, Lichtenštejnsko, San Marino, Severní Irsko a Wales. Nad nimi se se třemi body nachází Island a Litva (viz Tabulka 7).

Podle této analýzy by se fotbalová Evropa dala rozdělit na čtyři pomyslné kategorie. První z nich je první sedmička států, která je bodově odskočená, její týmy se pravidelně dostávaly do základních skupin, ze kterých se dále probojovávaly do vyřazovacích částí soutěže. Druhou kategorií by byla skupina států, jejíž týmy se pravidelně dostávaly do základních skupin, ale dále již žádné velké úspěchy pravidelně nezískávaly. Třetí skupinou jsou státy, které měly své týmové zástupce v základních skupinách pouze výjimečně a jakýkoliv posun do vyřazovací části byl brán za velký úspěch. Čtvrtou kategorií jsou státy, které své zástupce v základních skupinách neměly vůbec, nebo maximálně jednou či dvakrát za celé sledované období.

7. DISKUZE A ZÁVĚR

Většina publikací, které byly k tématu této bakalářské práce vydány, vznikly kolem roku 2000 nebo maximálně o pár let později. Přínosem této práce je tedy její aktuálnost, kdy její rozsah sahá až do roku 2023.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit nejvíce úspěšné týmy ve dvou hlavních evropských pohárech v období od sezóny 2000/2001 do sezóny 2022/2023 pomocí metody založené na národním koeficientu, který využívá UEFA k určení pořadí. Dílčím cílem bylo určení této úspěšnosti z časového hlediska. Proto byly vytvořeny intervaly. V každém z nich bylo zahrnuto pět sezón. Poslední z nich skýtal pouze tři sezóny.

Pravděpodobnou predikcí bylo, že mezi nejúspěšnější týmy budou patřit týmy jako je například Real Madrid, Barcelona nebo AC Milán. Úkolem však bylo zjistit, jestli je tato predikce správná, nebo se objeví i jiné týmy, které dosáhnou značných úspěchů.

Predikce byla částečně pravdivá. Z celkových výsledků vyplývá, že nejlepšími týmy byly: Real Madrid, Bayern a Barcelona. Dva zmiňované španělské týmy se tedy skutečně nacházejí na předních příčkách celkového hodnocení. Lze zde najít i jiné týmy, které nebyly součástí predikce, a které se v mnoha publikacích téměř nezmiňují mezi nejlepšími týmy. Jelínek a Tomeš dokonce ve svém díle mluví o silné čtyřce zemí (Anglie, Itálie, Německo a Španělsko) (Jelínek a Tomeš, 2002). Tímto týmem je například portugalské FC Porto, které se v konečném hodnocení umístilo na osmém místě.

Zmiňované FC Porto tedy částečně vyvrací predikci této práce. Důvodem je, že počet zápasů v evropských soutěžích je o mnoho menší než v domácích soutěžích, a tak se může stát, že týmy s menším rozpočtem a celkově menšími možnostmi mohou dosáhnout velkých úspěchů, a přitom se nemusí řadit mezi favority nebo mezi giganty světového fotbalu. Tedy týmy, které nejsou každoročně považovány za favority mohou díky malému počtu zápasů uspět, jelikož se mohou velmi dobře připravit na dva zápasy, které se ve vyřazovací časti v každém kole hrají.

Jak již bylo zmíněno, ve většině publikací, se kterými bylo v této práci zacházeno, se mluví hlavně o nejsilnějších státech, ze kterých mají přirozeně vycházet ty nejlepší týmy s nejlepšími výsledky. Ve svých dílech to zmiňuje Jelínek a Tomeš (2002) i Macho (2006). Obě tato díla jsou však vydaná před dvaceti dvěma, respektive osmnácti lety. Fotbal se však vyvíjí a v dnešní době mohou dosáhnout úspěchů i týmy z jiných zemí. Z konečné tabulky (Tabulka

6) vyplývá, že většina týmů opravdu pochází z již zmiňované silné čtyřky. Tento fakt dokládá i konečná tabulka států (Tabulka 7), ve které jsou na prvních čtyřech místech právě státy této silné čtyřky. Na prvním místě se umístila Anglie, která získala značný bodový náskok před ostatními státy. Výsledky této práce se tedy většinou neliší od poznatků v jiných publikacích zabývajících se tímto tématem.

Tato bakalářská práce reflektovala úspěch pomocí bodovací metody, která bere úspěch týmu na základě toho, jak si vedl v jednotlivých zápasech. Každý však může na úspěch svého klubu nahlížet z různých úhlů pohledu. Někdo úspěch považuje v množství vydělaných peněz, někdo v posílení klubu jako značky. Nelze jedním aspektem říct, zda byl daný klub úspěšný. Tato práce přinesla pohled na úspěch z pohledu toho, jak se jednotlivým týmům dařilo v soutěžích a jednotlivých zápasech. Na jednotlivých intervalech, které jsou rozděleny po pěti sezónách, lze vidět, že se fotbal neustále vyvíjí, a tak limitem této práce je také fakt, že za pár let již tyto výsledky nebudou aktuální a bylo by vhodné celý výzkum provézt znovu s aktuálnějšími výsledky týmů v soutěžích. Tentokrát by se již dala zařadit i Konferenční liga UEFA, jelikož by měla větší vzorek výsledků, než jaký má v době psaní této práce, tedy v roce 2024.

V praxi se tato práce dá využít v momentě, kdy je potřeba nějakým konkrétním způsobem změřit úspěch jednotlivých týmů v celé soutěži, nejen na základě toho, kolikrát se daný tým probojoval do pozdější fáze soutěže. Budoucí práce by tuto metodu mohly obohatit o srovnání finančních výdělků s výsledky, které poskytla metoda v této bakalářské práci, ale také o aktuálnější data.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BALE, John a DEJONGHE, Trudo. *Editorial. Sports Geography: an overview*, Belgeo, 2008. Dostupné také z: http:// journals.openedition.org/belgeo/10253

BALE, John. *Sports geography*. Druhé vydání. Londýn: Routledge, 2003. Dostupné také z: http://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=178736

BUZEK, Mario. Trenér fotbalu A UEFA licence: (učební texty pro vzdělávání fotbalových trenérů). První vydání. Praha: Olympia, 2007. ISBN 978-807-3760-328.

Country Coefficient. *Football Coefficient* [online]. c2024 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.football-coefficient.eu/coefficient/#coefficient-info

ČERMÁK, Marek. *Sport a město Olomouc: příspěvek ke geografii sportu*. Olomouc, 2012. Diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.

HASSAN, David. *The History od Motor Sport*. První vydání. Londýn: Routledge, 2014. ISBN 978-04-1567-788-2.

HUNT, Chris. *Světová encyklopedie fotbalu*. První vydání. Praha: Olympia, 2006. ISBN 80-703-3965-9.

JELÍNEK, Radovan a TOMEŠ J. (ed.). *První fotbalový atlas světa*. Praha: Infokart, 2000. ISBN 80-902832-0-9.

KOLANDA, Ondřej. *Geografické aspekty fotbalu: Migrace profesionálních fotbalistů.* Praha, 2009. Diplomová práce (Mgr.), vedoucí Tomeš, Jiří. Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Přírodovědecká fakulta UK.

Livesport.cz [online]. c2006-2024 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.livesport.cz/

MACHO, Milan. *Zlatá kniha fotbalu: historie a současnost nejoblíbenější hry na světě*. Praha: XYZ, 2006. ISBN 80-87021-35-5.

MAREŠ, Miroslav; SMOLÍK, Josef a SUCHÁNEK, Marek. *Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, 2004. ISBN 80-903333-0-3.

RYCHNA, Marek. *Geografie sportu: analýza sportovních klubů na Ústecku z hlediska jejich návštěvnosti.* Ústí nad Labem, 2019. Diplomové práce (Mgr.), vedoucí Vladan Hruška. Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Katedra geografie.

SAM, Michael a HUGHSON, John. *Sport in the city*. První vydání. Londýn: Routledge, 2011. ISBN 978-13-1587-646-7.

ŠIFTA, Miroslav. *Víc než jen zápas: fotbalová derby v Anglii*. Praha: P3K, 2022. ISBN 978-80-7667-030-3.

ŠICHAN, Jan. *Časoprostorový vývoj kolektivních sportů v České republice*. Olomouc, 2011. Diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, Přírodovědecká fakulta, Katedra Geografie.

TOMEŠ, Jiří. *Sport a geografie I.* Geografické rozhledy, 21 (4), ISSN 1210-3004.

UEFA.COM [online]. c1998-2024 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.uefa.com/

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Předmluva Ivana Haška v díle *První fotbalový atlas světa* (2002)

Vážení přátelé fotbalu,
vždycky jsem obdivoval, jak si v zahraničí dovedou vážit fotbalových tradic a historie. Benefiční a rozlučková utkání před plnými tribunami, klubová muzea se spoustou pohárů a archiválií, vynikající fotbalová literatura.

Publikace Atlas českého fotbalu, navazující na dříve vydaný První fotbalový atlas světa, je ovšem i v mezinárodním srovnání zcela unikátní a výjimečná. Její autoři odvedli skvělou práci - shromáždili neuvěřitelné množství fotografického materiálu a čtenářům ho předložili v originální, působivé a atraktivní podobě. Přehledné grafy, mapky a tabulky, zajímavé dobové fotografie, podrobné statistické přílohy a rejstříky, samostatné rubriky věnované stadiónům, přestupům i fotbalové ekonomice.

Atlas českého fotbalu si určitě přečte každý, kdo fotbalu fandí, ať už ho zajímá reprezentace, poháry a nejvyšší soutěže, nebo kořeny fotbalového hnutí - města, obce a kluby, amatérská, mládežnická a rekreační kopaná. I člověk, který se na stadión podívá spíše výjimečně, pochopí, proč se stal fotbal takovým fenoménem a nejpopulárnějším sportem planety. Dozví se, z čeho vyrůstá česká fotbalová škola a její největší úspěchy medaile ze světových a evropských šampionátů nebo olympijských her.

Pokud by se ve fotbalové literatuře udělovalo něco podobného jako Zlatý míč, autoři Atlasu českého fotbalu by si ho rozhodně zasloužili. (Hašek, 2002)